

1968. II. 16

Politika

Lukács György nyilatkozata

a görögországi helyzetről

A Magyarországon élő görög politikai emigránsok Diktatúra-ellenes Bizottságának küldöttsége találkozott ~~világviszonylatban ismert magyar filozófussal~~, Lukács György ~~akadémikussal~~ ^{val}.

A küldöttség tájékoztatta Lukács Györgyöt a legutóbbi görög fejleményekről és arra kérte ~~az akadémikust~~, hogy válaszoljon néhány kérdésre.

A küldöttség utalt a ^{györgy} juntának azon kísérleteire, hogy egyes taktikai fogásokkal valódi diktatórikus arcukat elleplezze. Ezt szolgálták többek között a nagy propagandával beharangozott, de csupán néhány száz fogolyra vonatkozó amnesztia, a katonai kormány "civilizálása", illetve az alkotmány és a parlamentáris politikai állapotokkal kapcsolatos ígérek.

Lukács György: "A szaigoni rezsimnek is van "alkotmánya" és "parlamentje". Ami a diktatura szépitgetését illeti, Spanyolországban is ugyanez történt. Itt is a rezsim azt a benyomást akarta kelteni, hogy nincs szó totális diktatúráról, stb.

A legutóbbi napok görög eseményeivel kapcsolatban az a véleményem, hogy teljesen másodrendű az, hogy a király visszatér-e az országba, vagy külföldön fog maradni. A rendszer lényegi tartalma ezzel nem fog megváltozni". A magyar filozófus ezután kitért a görög katonai puccsal kapcsolatos idegen tényezők kérdésére, aláhuzva azt az elmentmondást, amely az USA vezetőinek békeszerető és demokratikus kijelentései és az ^{az amerikai hírszerzők (CIA)} amerikai imperializmus tevékenysége között áll fenn.

Lukács György hangsúlyozta, hogy a kolonializmusnak - már a XVII. századtól kezdve - az volt a jellemvonása, hogy a gyarmatosított országokban a legreakciósabb erőket támogatta. "Azt akarom mondani - tette hozzá -, hogy amit ma látunk Vietnamban, ugy is felfogható, mint a XVII. században Indiában alkalmazott angol politikának a megismétlése. Az általános feltételek természetesen megváltoztak, a módszerek is mások, de a gyarmatosított politikájának társadalmi lényege nem változott".

"Nekünk magyaroknak - folytatta Lukács ^{györgy} akadémikus - saját tapasztalatunk van az idegen imperialista beavatkozások kérdésében. 1919-ben a proletáriátus diktatúrája megbukott és helyette bevezették a Horthy-féle diktatúrát. Az akkori eseményeknek nem lett volna ez a kimenetele, ha a francia és az angol polgári demokráciák nem támogatták volna Horthyt. Ez a két ország azóta viszony-

lag legyengült és jelenleg nem töltik be a régebbi szerepüket. Jelenleg az Egyesült Államok vette át világméretben a reakció vezetésének a szerepét.

Véleményem szerint a görög katonai puccs az amerikai imperializmusnak első olyan kísérlete Európában, amelynek az a célja, hogy a "szabad világ"-hoz tartozó országokat saját eszközeivé tegye. A katonai diktatorikus rendszer egy függő országban mindig kedvező az idegen imperializmus számára, jobban megfelel célkitűzéseinek. Ebben az értelemben a Görögországban végrehajtott katonai puccs tágabb nemzetközi jelentőséggel bíró problémákat felvető esemény".

A Diktatúraellenes Bizottság küldöttsége a továbbiakban tájékoztatta Lukács Györgyöt a görög hazafiak antidiktatorikus harcáról és az ezt támogató nemzetközi szolidaritási mozgalom méreteiről. Majd feltette a kérdést: melyek - véleménye szerint - az értelmiség feadatai ebben a szolidaritási mozgalomban?

Lukács György: "Én úgy gondolom, hogy különös feladatok hárulnak a Nyugateurópai értelmiségiekre, hiszen tudott dolog, hogy amikor mi a szocialista országokban élők tiltakozunk, ezt a reakció úgy állítja be, hogy mi "Moszkva politikájá"-nak eszközei vagyunk stb. stb.. Ismétlem, a francia, olasz, angol és a többi ország értelmisége sokat tehet, hogy segítsen az önk hazájának demokratikus eszéin. Ha a Vietnammal kapcsolatos események fejlődését tanulmányozzuk, megállapíthatjuk, hogy az értelmiségiek jelentősen hozzájárultak az USA vezetésének elszigeteléséhez, valamint ahhoz, hogy az Egyesült Államokon belül kibontakozzék az ismert béke és demokratikus mozgalom. Nem állítom azt, hogy ez az elszigeteltség közvetlenül, illetve kizárólagosan csak az értelmiségiek tevékenységének eredménye. Csak azt mondom, hogy különösen az európai értelmiség jelentősen hozzájárult ahhoz.

Ami Görögországot illeti, az európai és az egész világ intelligenciájának az a feladata, hogy jelentős erkölcsi és politikai támogatást adjon a diktatúra ellen harcoló szabadságharcosoknak,

legyenek azok akár polgári liberálisok, akár kommunisták, akár más politikai irányzathoz tartozók, csak ellenségei legyenek ennek a diktatúrának. Támogatást nyújthat az értelmiség azzal, hogy tiltakozó, ill. szolidaritási akciókat, a görögországi helyzet tanulmányozását célzó kutató csoportokat szervez, oltalmat nyújt a diktatura áldozatainak stb.

olast

De már most is működik az a szolidaritási mozgalom és minden energikusabban alakít ki egy olyan közvéleményt, amely megnehezíti a diktatura fennmaradását. Az értelmiségieknek nemcsak az önök elnyomott népével, hanem saját népükkel szemben érzett felelősségből is meg kell ezt tenniük, mert - és ezzel teljesen egyetértek önökkel - az amerikai kísérlet, hogy diktaturát hozzanak létre Görögországban, veszélyt jelent egész Európa számára".

A beszélgetés további részében a küldöttség a Görögországban alkalmazott terror jellegére utalt. Elmondotta, hogy a junta egygátlástalan, tipikusan fasiszta jellegű antikommunizmussal lép fel. Fő csapásait a baloldalra méri ugyan, vezetőivel, kádereivel és hiveivel szemben barbár módszereket alkalmaz, közülük néhányat megöltek, másoknak az élete pedig veszélyben van, - de ugyanakkor az összes politikai párttal is szembenáll, olyan politikusokat és katonai személyiségeket fogott el, vagy üldöz, akik a legkülönbözőbb politikai csoportosulásokhoz tartoztak.

Lukács György: "Véleményem szerint elképzelhetetlen a kommunisták üldözésének politikája mindennemű demokratikus, haladó irányzat üldözése nélkül. Hirdethetik egyesek ennek az ellenkezőjét - hogy tudniillik csak a kommunistákat sujtják! De a gyakorlatban minden haladó erőt sujtanak. Az első világháború utáni időszak gazdag nemzetközi tapasztalatokkal szolgál az olyan kormányokról, amelyek a kommunisták üldözésével kezdtek és az általános reakcióra tértek át. Gyakorlatilag lehetetlen másképpen eljárni. Tanulságos a mai Nyugatnémetország példája. Nyugat-németországban betiltották a Német Kommunista Pártot, törvényenkívül helyezték a kommunistákat. Ebben a politikai

klimában azonban fasiszta, ill. félfasiszta jellegű politikai pártok alakultak és fejlődnek, amelyek veszélyeztetik a demokráciát és a békét. ^{és amelyeknek működését fémcsiszolás, senki se gubolya} Ismétlem: nem alkalmazhatják a kommunisták üldözésének politikáját anélkül, hogy ne üldöznének minden haladó erőt. Ez a megállapítás minden országra érvényes. A megkülönböztetés nem lehetséges. Ha történetesen Franciaországban megkezdtek volna a kommunisták üldözését, akkor várható lett volna Sartre üldözése is. Ugyanezt elmondhatjuk Russellel kapcsolatban Angliában. Teljesen egyetértek önökkel abban, hogy Görögországban a diktatúra nem tudja - és nem is akarja - üldöző politikáját csak a kommunistákra korlátozni és hogy ezért, válaszként, vele szemben az összes antidiktatórikus erők összefogására van szükség."/

A küldöttség tájékoztatta Lukács ⁹⁹⁻²⁹⁹ professzort arról a demagóg ideológiai propagandáról, amit a hunta folytat annak igazolására, hogy rendszere a "görög keresztény kultúra" szellemében cselekszik és erre épül. A küldöttség elmondotta, hogyan ferdíti el a hunta az antik örökség szellemét és hogyan él vissza azzal. Majd a professzor véleményét kérte arról, hogy mit jelent az antik görög kultúra az európai civilizáció számára, illetve milyen tényezők határozzák meg azt, hogy egy európai nép kulturális hagyatékát saját további fejlődésében alkotóan alkalmazza.

Lukács ⁹⁹⁻²⁹⁹ akadémikus először arról beszélt, hogy ahhoz, hogy a hunta állításaival szemben állást foglaljon konkrétan elemeznie kellene Görögország történelmi fejlődését és az új görögország társadalmi és kulturális viszonyait. Ilyen munkálatokat azonban nem volt alkalma végezni, ezért csak megfigyeléseit mondhatja el a mai görög kultúrával kapcsolatban. Elmondotta azt, hogy a mai görög kultúra nem azért kelti fel az érdeklődők figyelmét, mert tradicionális, hanem azért, mert friss és elhatározott európai hang van benne. "A mai görög nép - tette hozzá - társadalmi harcaival és kulturájával új és modern problémákkal lép fel és ezzel részese annak az új felé törekvő áramlatnak, ami ma egész Európában megnyilvánul. Ezt kísérjük mi a távolból a legnagyobb örömmel és a legnagyobb szimpátiával és ezért van

az, hogy mi olyan mélységes felháborodással veszünk tudomást arról, ami sajnos Görögországban nem először történt, hogy a reakció katonai erőszakkal megállítja a fejlődést. Azonban ebből az ujkori történetből azt a reményt meritjük, hogy - mint ahogy az eddigi diktatúrák sem voltak hosszúéletűek, ez a diktatúra sem fog örökké tartani".

A klasszikus görög örökségről azt mondta, hogy ez nemcsak a görög népnek, hanem az egész világnak szól. Majd hozzátette, hogy az antik görög kulturát az antik polis szerkezetéből és ezen belül a polis-demokráciából kellene megmagyarázni. "Gondoljunk például arra - folytatta - hogy a természettudomány s a természettudományból kinövő filozófia az ioniai városokkal jött létre. Ha mi valahogyan ma tudománnyal foglalkozunk, akkor az ion természetfilozófusoknak az utódai vagyunk, legyünk bár németek, angolok, vagy franciák. Ugyanigy áll a helyzet a művészetben is. Az európai költészet nagy formáit Homérosz és a görög tragikusok teremtették meg. Lessing a XVIII. században joggal írhatta, hogy talajdonképpen a szofoklészi drámában a dráma lényegének ugyanaz az érettsége nyilvánul meg, amit kortársai Shakespeare-ben annyira tiszteltek. Vagyis, az egész európai irodalom nagy klasszikus formáinak bölcsője Görögország. Ugyanezt mondhatjuk bizonyos tekintetben a képzőművészetről, ahol a görög szobrászat nélkül az európai szobrászat nem volna elképzelhető egészen a mai napig. Pár éve csak, hogy a nagy francia szobrász Maillol meghalt és Maillol-t a görög szobrászat nélkül nem lehetne elképzelni. Mi magyarok is ugyanezt mondhatjuk, gondoljunk csak a nemrég meghalt nagy szobrászunkra, Ferenczy Bénire. Ferenczy Béni művészete is elképzelhetetlen a görög szobrászat nélkül. Ugyhogy azt lehet mondani, hogy mi az európai kulturában élők lélegzetet sem tudnánk venni, egy gondolatunk nem volna a görög kulturára való alapozás nélkül. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy most epigon módra utánozni akarjuk a görögöket, de azt jelenti, hogy annak, amit mi kulturának nevezünk a természettudománytól és a filozófiától kezdve egészen a szobrászatig, ez mind a görög hagyományoknak az alapján áll és legfeljebb azt mondhatnám, hogy a festészetet

és a muzsikát nem tudjuk görög forrásra visszavezetni, noha ismerünk görög festészetet és ismerünk zenét. Amiről az előbb beszéltünk, teljesen elegendő, ha arra utalunk, hogy nincs közülünk senki, aki amikor bekerült volna a középiskolába, nem Eukleidesz alapján tanulta volna a geometriát...."

Majd arról beszélt, hogy egy nemzetnek a fejlődése alapvetően attól függ, hogy mennyire képes a haladás jelenkori követelményei szerint szerveznie életét, fejlesztenie belső társadalmi lehetőségeit. Hozzátette: minél inkább a haladás irányában fejlődik egy ország, annál jobban és annál alkotóbban használja fel a kulturális örökség értékeit. "Ha ezt a tételt az önk országára alkalmazzuk, akkor azt mondhatnánk, hogy a mai görögség annál inkább hű az antik örökség szelleméhez, minél jobban részese a fejlődő új európai és világkultúrának, ami azonban csak a társadalom általános haladása alapján lehetséges. Olyan rendszerek azonban, mint amilyen a görög katonai diktatúra, sem az általános társadalmi fejlődésnek, sem a kulturális fejlődésnek nem válhatnak az előmozdítóivá, sőt, ellenkezőleg, annak kerékkötői".

a világhíró magyar kommunista tanácsos az
A Diktatúraellenes Bizottság küldöttsége ^{szókat mag} köszönetet mondott ^{te} Lukács Györgynek, a találkozót és a nyilatkozatát, *amelyel* nemzetközi visszhangjával értékes hozzájárulást jelent a görög demokratikus erők iránti szolidaritáshoz. *mozgalmak*